

Føroysk tænaðstuvinnu og know-how:

Fór tað alt fyri bakka!

-Hvat heldur tú vit eiga at gera og leggja dent á fyri framhaldiandi at menna og gera tað liviligt fyri flest allar føroyingar í Føroyum spyr Árni Joensen, ráðg. verkfr. í Klaksvík m.a. Óla Jacobsen vinnu- og idnaðarmálaráðharra í hesi greinini

Undirritaði, sum er ráðgeviandi verkfrøðingur innan byggi- og anleggsvinnu, tók í 1992, saman við øðrum stig til at útvega projekterings- og byggivinnu arbeiði uttanlands. Í samráð við Føroysku viðskiftastovuna í Keypmannahavn og ráðgevan í føroyskum viðurskiftum í danska uttanríkisráðnum, settu vit okkum í samband við fólk í danska uttanríkisráðnum, sum hava við danskan al-tjóða stuðul at gera. Eftir drúgt orðaskifti við Danida, sum umsitur stuðulin til u-lond og Østlandpuljen, sum sum umsitur stuðulin til Eystureuropa, var fundur í danska uttanríkisráðnum við umboð fyri hesar stovnar.

Jú, tað vísti seg alla tíðina at ganga framá. Men sum tíðin leið og einki ítøkiligt kom burtúr, máttu vit á-sanna, at slík »marknaðarkanning« krevur tíð og pening. Tíð høvdu vit nú nokk av, men ongan pening. Tí varð avgjørt at venda sær til landsstýrið um at fáa fíggar-ligan stuðul. Hann fingi vit ikki.

Men nú byrjar eitt nýtt kapitil. Landsstýrið og embætismenn í Tinganesi taka stig til at fáa umboð fyri Danida og Østlandpuljen til Føroya at kunna seg um føroysk viðurskifti. Saman við leiðaranum á viðskiftastovuni og ráðgevanum í føroyskum viðurskiftum í uttanríkisráðnum koma framstandandi fólk at vitja í februar 1994.

Enn einaferð sjóseta føroyingar eitt størri skip enn teir eru mentir at føra. Arbeiðsbólkar og nevndir verða sett at fyrirleika vitjanina og nógv umboð fyri vinnulívið verða boðin á fund. Heimfðisligheitir, sjálvsøki og sundurlyndið føroyinga varð lagt blottað nakði fyri gestunum. Og teir leggja ikki fingrarnar ímillum. Bæði í orðaskifti við fyrirleingarbólkin eftir fundin og í frágreiðing, sum teir gera til Stats- og Uttanríkisministerið er boðskapurin greiddur um

nettup hesar veikleikar føroyinga. »der mangler professionel profil«. Og tá teir í niðurstøðuni siga, hvat føroyingar eiga at gera fyri at menna føroyska útflutningsvinnu, verður skipið, uttan at nakar skal ivast, lagt í føroyska havn.

Í frágreiðingini verður m.a. mælt til, at føroyingar seta ein arbeiðsbólk (Task force), sum skal samstarva við ein útflutningsráðgeva (eksportkonsulent), sum uttanríkisráðið skal útnevna at virka í Føroyum í 3 mánaðir ella longri. T.v.s., tað ið føroyingar skulu gera, er at útnevna fólk í arbeiðsbólkin og at játta pening til at lona útflutningsráðgevanum. Landsstýrið hevur útnevt 5 fólk í ein arbeiðsbólk og biðið Faroe Consult um at hjálpa bólkinum og sett ein fulltrúa í Tinganesi at taka sær av hesum málsøki, men ongan pening.

Soleiðis var støðan 17. okt. 1994. Nú vit hava 1. apríl 1995, er framvegis einki hent í málinum og eingin peningur játtaður til »Eksportkonsulentin«.

Tá tað byrjar í 1993 er Tummás Arabo landsstýrismaður í vinnu- og idnaðarmálum. Hóast politiskt skifti loyvi eg mær at seta núverandi landsstýrismanni í vinnu- og idnaðarmálum nakrar spurningar um viðurskifti, ið hava við hetta málið og føroyskan vinnu- og idnaðarpolitikk at gera. Embætismannaverkið er jú óbroytt.

Stórur munur er á føroyingum og dønum tá tað ræður um arbeiðsbólkar og hugburð, og er mannagongdin í hesum máli, eftir mínum tykki, eitt gott dømi um tað. Fólk eru stutt sagt hildin fyri gjøldur, bæði teir føroyingar, ið hava brúkt tíð og pening í eini roynd at basa vinnuloysi, og danir, dansk- ar ráðharrastovur og embætisfólk, sum í ramasta álvara hava brúkt kostbara tíð og kreftir. Nei, slíkt gevur ikki fólk álit og virðing fyri føroyingum. Tvørtur-í-móti.

1. Hyggur tú í frágreiðingina hjá dansku embætisfólkunum, sæst á fystu síðu, at tað eru fólk úr byggi- og anleggsvinnuni, ið venda sær til landsstýrið um hjálp í sambandi við vinnuloysið. Men tá landsstýrið mannar arbeiðsbólkin, kemur umframt ein læknastjóra bert fólk úr skipa- og fiskivinnuni í bólkin.

a) Hvussu ber tað til og hvat heldur tú um henda eintáttada hugburð. Attu ikki fleiri vinnugreinar, herundir byggivinnan, at komið í bólkin?

2. Nú eri eg ikki ein av teimum, sum halda, at tað er rætt bert at hugsa um og brúka almennan stuðning til sjóvinnu: royndarfiskiskap, royndarframleiðsla av fiskavørum og marknaðarføring, har vinnutólini, útgerðin og raksturin eru sera kostnaðarmikil. Tað er ein spurningur, um vit ikki fingi meira burtúr, um vit stuðlaðu onkrum øðrum virkseminum í gongd við eins nógvum peningi.

a) Hvussu nógv verður játtað á fíggarlógini og í grunnar at stuðla sjó- og fiskivinnuni, og hvussu nógv verður játtað til onnur vinnuendamála.

b) Heldur tú at fiskivinnan í framtíðini einsamøll fer at bera tað størstugt vaksandi tal av fólk, ið útbúgva seg til arbeiði innan tænaðstuvinnu?

3. Tá ein hugsar um øll tey, sum seinastu 20-30 áriní hava útbúgvið seg til størv innan tænaðstuvinnu og ikki at gloyma alt okkara unga fólk, sum í dag vegna arbeiðsloysi verður tvungin á skúlabank og til slíkar útbúgvingar.

a) Hvat heldur tú sum landsstýrismaður í vinnu- og idnaðarmálum um okkara skúla- og útbúgvingarpolitikk?

b) Heldur tú at vit við Menningarstovuni, menningar- og idnað-

argrunnum hava verið ella verða mentir at menna og nýskapa føroyska vinnu og idnað?

c) Hvat heldur tú vit eiga at gera og leggja á dent á fyri framhaldiandi at menna og gera tað liviligt fyri flest allar føroyingar í Føroyum?

4. Vit hava stórt arbeiðsloysi. Tá bytið millum løn- og sekundærvinnu er í lutfallinum 1:15, má hetta lutfallið siggast aftur í tølunum yvir arbeiðsloysi ella í tølunum yvir tey, sum eru flutt av landinum.

a) Heldur tú at tænaðstuvinnan er ov stór? Skulu fleiri fólk sigast upp?

b) Hverjar lønmóttakarar umboða tú og tín verkamannaflokkur?

c) Heldur tú tað vera rætt og tænaðskapinum at eksportera arbeiðsmegina, sum í dag

loypur av?

5. Danir og aðrar framkomnar tjóðir, ið vit vilja sam- anbera okkum við, verða nevnd »Informationssam- feløg«, ið merkir, at teirra vinnulív er grundað á fram- komnan infrastruktur, út- búgvingar- og tøkni- frøðiligar møguleikar á høgum støði. Tey kenna eisini til búskaparligar trupulleikar og arbeiðsloysi. Orsøkin er, so lægið tað ljóðar, fram- komni infrastrukturin, út- búgvingar og tøkni- frøðin, sum økti effektivitetin og framleiðsluvirðið í primærvinnun, tænaðstuvinnu- na, frittíðina og velferðina. Í dag er know-how og tæna- stuvinnu ein útflutnings- vøra.

a) Hvat ætlar tú sum landsstýrismaður í vinnu- og idnaðarmál- um at gera við avlops- orkuna innan føroyska

arbeiðsmarknaðin?

b) Fert tú at útvega neyð- uga peningin til »Eks- portkonsulentin« og stuðla royndum at menna útflutning av know-how, vøru- og tænaðstuveitum.

c) Skulu føroysku út- búgvingardeplarnir virka sum ein parker- ing ella eitt góðsking- arvirkni av okkara bestu rávøru – ungdominum – at útflyta?

Lat okkum fyrirbils stað- festa, at enn er ongin olja funnin og halda okkum til tann veruleika, at rávøru- grundarlagið til føroyska fiskiðnaðin er minnað nið- ur í eina helvt. Við vón um svar og gott kjak um eitt sera álvarsamt evni.

Árni Joensen,
ráðg. verkfr.
Klaksvík

Nú kemur telefon- bókin við útisetum niðri í Danmark

Roknað verður við, at í fyrsta umfari verða 2.-3.000 føroysk- ir telefonfelagar í Danmark við í hesi serligu telefonbókini

Vit kenna tað øll úr øðrum londum, har fólk hava kanska einar triggjar ella fyra telefonbøkur liggjandi við telefonina. Nakad so- leiðis kann hugast, at tað eisini fer at siggja út í Føroyum, tí umframt telefon- bókina komu herfyri »gulu siðurnar« – og nú kemur so ein telefonbók við føroy- ingum, ið eru busitandi í Danmark.

Magni Olsen, ið sjálvur býr í Árhús, hevur tikið stig til at geva út hesa góðu tele- fonbók, ið tosað hevur ver- ið um at fingið í mong ár. Hon verður kallað »Úti-

setabókin«.

Nú alt fleiri føroyingar eru fluttir til Danmarkar, hevur tørvurin á eini so- vordnari telefonbók ongantíð verið so stórus sum nú, sigur Magni Olsen.

Í hesi serligu telefonbók- ini skulu nevnið á øllum føroyskum útisetum í Dan- mark standa, men Magni Olsen vantar ikki, at hetta mál verður rokkið longu við fyrstu útgávu, ið helst fer at fevna um 2.3.000 fær- oyskar telefonfelagar niðri í Danmark.

Ætlanin er, at »Útiset- abókin« skal koma út í

heyst, og tá verður hon niðri í Danmark at fáa í Fø- royahúsinum og runt um í føroyingafelgunum, og í Føroyum verður hon at fáa í bókabúðunum. Eisini verður hon tá at fáa frá út- gevarafelagnum: »Útiset- abókin«, v/Magna Olsen, Herluf Trolles Gade 24, 1 th, DK-8200 Árhús N.

Útgevararnir eru áhug- aðir at frætta frá øllum fær- oyskum útisetum niðri í Danmark, so eisini fyrsta út- gávan kann vera so um- fatandi sum gjørligt.

hj.